

PROGRAM
HOSPODÁRSKEHO
A SOCIÁLNEHO
ROZVOJA
MESTA
SPIŠSKÁ NOVÁ VES

2023-2030

2022

Zadávatel' :

SPIŠSKÁ NOVÁ VES

Mesto Spišská Nová Ves

Spracovateľ:

Karpatský rozvojový inštitút

Autori:

RNDr. Andrej Šteiner, PhD.

Bc. Petronela Zahurancová

Mgr. Michal Schvalb

Spolupracovali:

Ing. Zuzana Záborská

Ing. Darina Paveleková

Ing. Jozef Gonda

Dokument neprešiel jazykovou úpravou.

*Zdroj fotografie použitej na úvodnej strane:
archív mesta Spišská Nová Ves*

OBSAH

OBSAH	3
ÚVOD.....	4
ZÁKLADNÉ CHARAKTERISTIKY A KRÁTKA HISTÓRIA MESTA	6
1 KĽÚČOVÉ ZISTENIA Z ANALYTICKEJ ČASTI	8
1.1 Kvantitatívne údaje o meste k roku 2020 a trendy v rozvoji.....	8
1.2 Kvalitatívne zistenia	22
2 STRATEGICKÁ ČASŤ.....	24
2.1 Metodika prípravy strategickej časti PHSR	24
2.2 Vízia mesta Spišská Nová Ves v roku 2035.....	24
2.3 Cieľ Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja	25
2.4 Indikátory cieľa	25
2.4.1 Indikátory kvality života všeobecne	25
2.4.2 Indikátory kvality života špecifické.....	26
2.5 Prioritné rozvojové oblasti a priority rozvoja mesta	27
3 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	33
3.1 Základné princípy dobrého spravovania mesta pre plnenie PHSR.....	33
3.2 Kvalitný manažment pre realizáciu PHSR.....	33
3.3 Aktualizačný mechanizmus PHSR	35
4 VÝCHODISKÁ AKČNÉHO PLÁNU PHSR	36
5 PRÍLOHY	38

ÚVOD

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) na roky 2023 – 2030 (s výhľadom na rok 2035) je pre mesto Spišská Nová Ves základným dokumentom rozvoja, ktorý reflektuje súčasnú hospodársko-sociálnu situáciu v meste, doterajšie trendy kľúčových parametrov, očakávaný (prognózovaný) globálny a národný vývoj, názory volených a výkonných reprezentantov mesta, ako aj odborný názor zostavovateľov PHSR.

Na základe vysokého stupňa neistoty globálneho, európskeho a národného vývoja v čase, kedy sa bude PHSR realizovať, bolo potrebné pristúpiť k **inovácii zostavenia rozvojového plánu** tak aby poskytol mestu:

- **konceptný rámec pre flexibilné intervencie mesta** pri jeho napĺňaní a to tak z hľadiska plánovacieho, rozhodovacieho, ale aj manažérskeho, teda tento dokument je rámcový (tzv. masterplán) a ukazuje, ktorým *smerom* by sa malo mesto orientovať v čase plánovacieho obdobia, ale nepredpisuje detailné aktivity,
- **sektorovú integráciu**, teda, aby jednotlivé odvetvia rozvoja mesta smerovali k spoločnému jednému cieľu a teda spolupracovali na naplnení jeho indikátorov,
- **prioritizáciu programov rozvoja**, ktorým sa je potrebné venovať s vyššou, resp. s nižšou prioritou,
- **pružne reagujúci implementačný mechanizmus**, ktorý sa môže prispôbovať novým podmienkam a okolnostiam.

PHSR vychádza z/zo:

- **predchádzajúceho PHSR (Synergia)** a jeho vyhodnotenia (tak na základe vyhodnocovacích správ samotného mesta, posúdenia odborníkov, ako aj na základe prieskumu názorov poslancov a členov komisií zastupiteľstva, výkonných predstaviteľov mestského úradu a organizácii v kompetencii mesta, resp. s majetkovým podielom mesta),
- predpokladu, že PHSR **nemá byť všeobjímajúci dokumentom**, ale má sa zamerať na riešenie prioritných výziev (kľúčových problémov a ohrození) a využitie príležitostí pre rozvoj mesta v strednodobom, prípadne dlhodobom horizonte,
- zásady, že PHSR **nerieši záležitosti spojené s pravidelnou údržbou**, resp. denným manažmentom mesta (teda s procesmi, ktoré sú definované, štandardizované a majú byť kontrolované a vylepšované),
- spracovanej **analýzy mesta** (analytických dát a trendov),
- **diskusí** so súčasným vedením mesta a v odborných pracovných skupinách so zamestnancami a poslancami mesta,
- **odborného názoru** spracovávateľov PHSR.

Princípy pre tvorbu PHSR SNV:

- **samospráva mesta je líder rozvoja** aj pre svoje okolie (mesto plánuje rozvoj v spolupráci so svojím spádovým územím - s okolitými obcami napr. v oblasti sociálnej, cestovného ruchu, odpadového hospodárstva, dopravy a pod.),
- PHSR ako základný rozvojový dokument je úzko a neoddeliteľne **prepojený s územným plánom a so všetkými sektorovými politikami** (dokumenty, koncepcie a stratégie v jednotlivých oblastiach) a slúži ako podklad pre rozhodovací proces,
- PHSR je **premietnutý do programového rozpočtu** mesta, jeho inštitucionálneho rámca (organizačná štruktúra, kompetencie a pod.) a súčasne je podkladom pre komisie zastupiteľstva,
- marketing mesta a komunikácia vychádza z PHSR,
- proces **rozhodovania** je multikriteriálny a **vychádza z prijatej filozofie PHSR** a prijaté riešenia a **riadenie rozvoja** mesta je realizované na **základe dát**,
- základným princípom rozvoja mesta je **aplikácia chytrých/smart riešení** nielen v produktoch, ale aj procesoch.

PHSR mesta Spišská Nová Ves tvoria:

- Kľúčové zistenia z analytickej časti,
- Strategická časť,
- Implementačná časť,
- Východiská akčného plánu.

Podrobná *Analytická časť* a *Akčný plán* sú prílohami tohto dokumentu.

ZÁKLADNÉ CHARAKTERISTIKY A KRÁTKA HISTÓRIA MESTA

Mesto Spišská Nová Ves sa rozprestiera v Hornádskej kotline, pričom zo severu je obklopené výbežkami Levočských vrchov, z juhu Spišsko-gemerským Rudohorím. Nadmorská výška mesta Spišská Nová Ves je 452m.n.m. Cez mesto preteká rieka Hornád.

V blízkosti mesta Spišská Nová Ves sa rozprestiera Národný park Slovenský raj, ktorý sa vyznačuje najmä prítomnosťou skalných útvarov, jaskýň a vodopádov. Mesto je v tejto súvislosti označované a známe ako vstupná brána do Slovenského raja.

Na mestskej rozlohe 66,67 km² žije v súčasnosti približne 36 700 obyvateľov prevažne slovenskej národnosti. Mesto je zároveň sídlom okresu Spišská Nová Ves. Vzhľadom na administratívne hranice NUTS 2 je situované v Košickom samosprávnom kraji, v blízkosti južnej hranice Prešovského samosprávneho kraja.

Tabuľka 1 Základné charakteristiky regiónu 2010 – 2020

Oblasť	Košický kraj		Okres Spišská Nová Ves		Mesto Spišská Nová Ves	
	2010	2020	2010	2020	2010	2020
Rozloha (km ²)		6 754		587		67
Hustota (obyv/km ²)	115	118	166	170	569	553
Počet obyvateľov k 31.12.	779 247	801 776	97 581	100 040	37 942	36 868

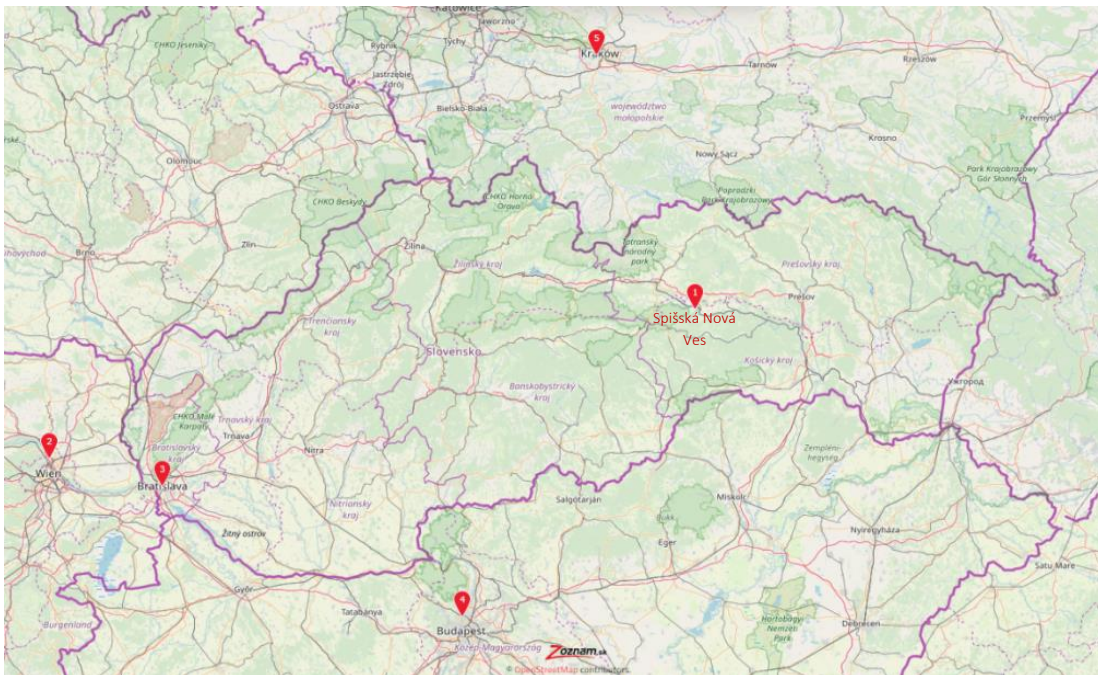
Zdroj: ŠÚ SR

Najstaršie slovanské nálezy z územia mesta sú z 8. storočia. Z 9. a 10. storočia je známych šesť regulárnych sídlisk. Stredoveké mesto sa na riečnej terase začalo formovať v 13. storočí, vzniklo spojením najvýznamnejšej slovanskej osady Iglov a novej osady saských kolonistov.

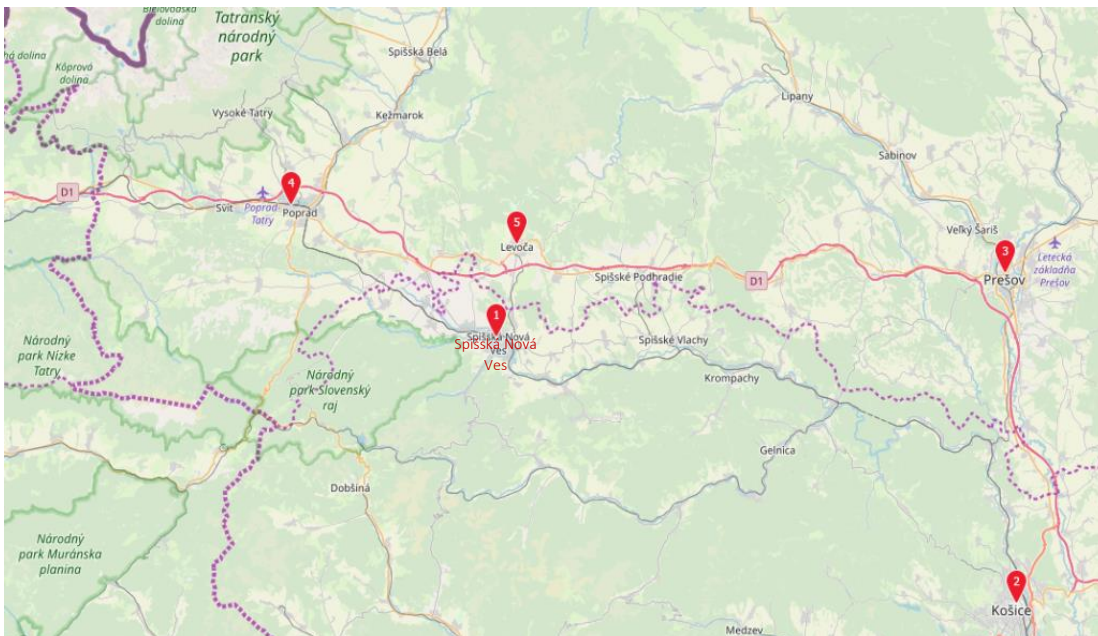
Prvá písomná zmienka o meste Spišská Nová Ves je z roku 1268, kedy sa spomína ako Villa Nova. Koncom 13. a začiatkom 14. storočia vybudovalo mesto jedno z najväčších opevnení na Slovensku. Jeho zánik sa datuje pred polovicu 19. storočia. V rokoch 1412 až 1772 bola Spišská Nová Ves zahrnutá do zálohy spišských miest poľskému panovníkovi Vladislavovi Jagelovskému. Po roku 1871 dynamický hospodársky rozvoj Spišskej Novej Vsi stimulovala Košicko-bohumínska železnica.

Na území mesta je množstvo kultúrno-historických pamiatok i pamiatok technického charakteru. Vyše 91 hnutelných i nehnuteľných kultúrnych pamiatok je registrovaných v ústrednom zozname kultúrnych pamiatok. Významné z nich sú napríklad: Kostol Nanebovzatia Panny Márie, Evanjelický kostol, Radnica, Provinčný dom, Reduta Spišská Nová Ves, miestna časť Novoveská Huta - Katolícky kostol a budova bývalých kúpeľov¹.

¹ Oficiálna webstránka mesta Spišská Nová Ves, <https://www.spisskanovaves.eu/>

OBRÁZOK 1: REGIONÁLNA POLOHA MESTA

Zdroj: mapa.zoznam.sk

OBRÁZOK 2 MEDZINÁRODNÁ POLOHA MESTA

Zdroj: mapa.zoznam.sk

1 KLÚČOVÉ ZISTENIA Z ANALYTICKEJ ČASTI

V tejto kapitole je výber kľúčových zistení o stave a trendoch rozvoja mesta za obdobie 2009 – 2020 až 2021. Výber je urobený na základe výsledkov podrobnej a komplexnej analýzy stavu mesta, ktorá je prílohou PHSR ako Analytická časť, vrátane všetkých zdrojov dát a informácií.

1.1 Kvantitatívne údaje o meste k roku 2020 a trendy v rozvoji

Obyvateľstvo

Mesto zaznamenáva **dlhoročný pokles trvale bývajúceho obyvateľstva (TBO)**, v období 2009 – 2020 pokleslo obyvateľstvo mesta o 3 %, čo predstavuje pokles o 1 266 osôb, kým trend vyšších územných celkov – okres a kraj - je nárast TBO. **Zmenu stavu obyvateľstva v meste dlhodobo spôsobuje najmä migrácia** – v roku 2020 sa na každých 1 000 obyvateľov vysťahovalo 7 obyvateľov mesta, pre porovnanie národná hodnota migračného salda sa pohybuje v kladnej hodnote – v roku 2020 sa prisťahoval 1 obyvateľ na každých 1 000 obyvateľov. **V rokoch 2019 a 2020 zaznamenalo mesto najvyšší celkový úbytok obyvateľstva za poslednú dekádu**, v roku 2019 na úrovni 187 osôb a v roku 2020 pokles o 278 osôb, spolu úbytok o 465 osôb.

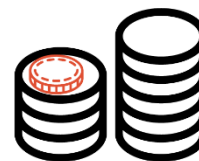
Vzhľadom na pohlavie predstavuje celkový podiel obyvateľstva 51 % žien a 49 % mužov. Vzhľadom na vekovú štruktúru k roku 2020 v meste **dominuje obyvateľstvo v produktívnom veku podielom 66 %**, nasleduje obyvateľstvo v poproduktívnom veku s podielom 19 % a obyvateľstvo v predproduktívnom veku s dlhodobo konštantným podielom 15 %. Najpočetnejšia je skupina obyvateľov vo veku 35 až 44 rokov.

Podiel obyvateľstva v produktívnom veku sa znižuje, na úkor zväčšujúceho sa podielu obyvateľstva v poproduktívnom veku. Medzi rokom 2009 a 2020 sa podiel obyvateľov v poproduktívnom veku zvýšil o 8 % (+ 2 627 osôb) a podiel obyvateľov v produktívnom veku o 8 % poklesol (-3 691 osôb).

Index starnutia (IS) obyvateľstva mesta k roku 2020 predstavuje hodnotu až 123 %, čiže v meste pripadá 123 obyvateľov v poproduktívnom veku na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku (národná hodnota IS = 107 %). Okrem toho, že je **index starnutia v meste najvyšší v porovnávaných regiónoch (okres SNV, KSK, SR)**, tak dosahuje aj najrýchlejší trend zmeny v porovnaní s ostatnými sledovanými regionálnymi celkami. Kým v období 2009 – 2020 predstavuje percentuálna zmena národného indexu starnutia nárast o 34 % v meste bol tento nárast o 68 %. Priemerný vek obyvateľstva v meste Spišská Nová Ves k roku 2020 je 42 rokov, kým v roku 2009 bol 38 rokov. S porovnávanými regiónmi (okres SNV, KSK, SR) je **rast priemerného veku obyvateľstva v meste dvojnásobne vyšší**.

Index ekonomického zaťaženia (IEZ) obyvateľov v meste dosahuje k roku 2020 hodnotu 51 %, pričom ekonomická závislosť mladých ľudí je na úrovni 23% a ekonomická závislosť starých ľudí je na úrovni 28 %, čiže **na produktívnej populácii 100 obyvateľov je v meste ekonomicky závislých 23 obyvateľov predproduktívneho veku a 28 ľudí poproduktívneho veku**. Od roku 2009 nastal nárast celkového ekonomického zaťaženia obyvateľstva v meste o hodnotu 16%, pričom ekonomická závislosť starých ľudí v meste sa od roku 2009 zvýšila takmer dvojnásobne.

Dominujúcou národnosťou v obyvateľstve mesta je podľa SODB 2021 slovenská národnosť s podielom 92 %, nasleduje rómska 0,6 %, česká 0,3 % a ďalšie s podielom nižší ako 0,2 %. Podľa verejne dostupných štatistík *Atlasu rómskych komún k roku 2019*, je v meste Spišská Nová Ves odhadovaný podiel obyvateľov s rómskou národnosťou na intervale 1 % až 10 % .

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie medzi obyvateľmi mesta **dominuje úplné stredné vzdelanie s maturitou 27 %**, vysokoškolské vzdelanie 21 % a stredné odborné vzdelanie – učňovské bez maturity 17 %. Obyvateľstvo, u ktorého najvyššie dosiahnuté vzdelanie je základné tvorí podiel 14 % a bez ukončeného vzdelania (osoby vo veku 0 – 14 rokov) je 11 % obyvateľov mesta. **Percento obyvateľov s ukončeným vyšším ako základným vzdelaním je spolu 69,7 % k roku 2020**

Bývanie

Vo vlastníctve mesta je viac ako 400 bytov, počet bytov vo vlastníctve mesta vysoko prevyšuje dopytované kapacity, **avšak nevyhovujúca technická kvalita bytov a státisícový nedoplatok za nájomné bývanie, nedovoľujú mestu ponúknuť obyvateľom mesta plnú kapacitu nájomných bytov.**

Počet žiadateľov o nájomné bývanie v meste Spišská Nová Ves v období rokov 2016 – 2020 **prevyšuje počet príjemcov nájomného mestského bývania** ako v kategórii *rodiny s deťmi*, tak aj u *dôchodcov a občanov so ZŤP*, v sledovanom období teda nebol plne uspokojený dopyt po nájomnom mestskom bývaní. Pomer celkového počtu pridelených nájomných bytov – 19 bytov, k celkovému počtu žiadateľov o nájomné bývanie – 40 žiadateľov, predstavuje k roku 2020 **uspokojenie dopytu po nájomnom bývaní v Spišskej Novej Vsi v hodnote 47,5 %**.

Celkový bytový fond spolu predstavuje za rok 2020 spolu **13 318 bytov** v meste Spišská Nová Ves, v porovnaní s predchádzajúcimi údajmi SODB 2011 bytový fond mesta narástol o + 939 bytov. **V meste dominujú byty v bytových domoch podielom 80 %** na celkovom bytovom fonde. Celkový počet rodinných domov v meste je 2 288 a celkový počet bytových domov je spolu 703.

Obnova bytových domov v meste prebieha od roku 2006 dodnes, **k roku 2020 je evidovaných 41 bytových domov (6 %) bez rekonštrukcie**. Najviac rodinných domov prešlo obnovou v období 2006 – 2015, pričom **k roku 2020 je v meste evidovaných ešte 616 rodinných domov (27 %) bez rekonštrukcie**.

Vzhľadom na dostupnosť infraštruktúry a energií je takmer celá populácia mesta napojená na verejný vodovod a kanalizačnú sieť. Plynovú prípojku má v meste podľa SODB 2021 približne 87 % bytov. **V meste Spišská Nová Ves sú však identifikované aj lokality osídlení marginalizovaných rómskych komunít (MRK), Hájik, Podskala a Vilčurňa, u ktorých možno konštatovať, že energetická dostupnosť obydľí, ale aj občianska vybavenosť obyvateľov v týchto lokalitách je na kvalitatívne nižšej úrovni ako väčšina obývaných lokalít v meste Spišská Nová Ves.**

Počet osídlení MRK zostal v sledovanom období 2013 – 2019 nezmenený, pričom v okrese SNV bol zaznamenaný rast počtu rómskych osídlení. V sledovanom období nastal v osídleniach Podskala a Vilčurňa, situovaných na okraji mesta, pokles obydľí. Najviac segregované osídlenie Hájik, situované najďalej od mesta – približne pol kilometra – zaznamenalo nárast obydľí. **Spolu k roku 2019 je v Spišskej Novej Vsi evidovaných 173 obydľí MRK.**

Školstvo a vzdelávanie

Priemerný počet detí v dvoch detských jasiach na území mesta má z dlhodobého hľadiska klesajúci trend, podľa skúsenosti sa rodičia snažia aj mladšie deti umiestniť do materských škôl, z dôvodu nižších poplatkov.

Priemerný počet detí v 14 materských školách (MŠ) mesta sa v období 2009 – 2020 pohyboval v intervale priemerne od 19 do 22 detí v triede, spolu 52 – 59 tried, na učiteľa/ku tak priemerne pripadalo 9 – 10 detí. **Celkový počet prijatých detí do MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta v období 2016 – 2020 je priemerne 1 070 detí ročne a ich počet má klesajúcu tendenciu – 6 %, avšak rastie podiel prijatých detí z okolitých obcí +3 %, podiel prijatých detí z MRK je dlhodobo konštantný cca 1%.**

Priemerný počet detí v 7 základných školách (ZŠ) v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta sa v období 2009 – 2020 pohyboval v intervale priemerne od 21 do 22 detí v triede, spolu 166 – 174 tried, na učiteľa/ku tak priemerne pripadalo 15 – 17 detí. **Počet žiakov základných škôl je ročne priemerne 3 615.**

Podiel žiakov opakujúcich ročník ZŠ v meste Spišská Nová Ves je v ročnom priemere na úrovni 1 %, v počte 15 až 34 žiakov za obdobie šk. rokov 2016/17 – 2019/20. V meste sa podľa zistení nezrkadlí negatívny okresný jav vysokého podielu žiakov opakujúcich ročník ZŠ. Avšak je **dokázaný dlhodobý výskyt vysokého podielu žiakov ZŠ zo SZP a MRK > 80 % , ktorí dosahujú podpriemerný prospech**, bez ohľadu na ZŠ ktorú v meste navštevujú. Každoročne tak priemerne z 300 detí zo SZP a MRK navštevujúcich ZŠ dosahuje podpriemerný prospech 240 detí, pričom 41 z týchto detí neprospeje. Ročný podiel neprospechu u detí zo SZP a MRK je 14 %, čiže výrazne vyšší ako celkový podiel neprospechu detí ZŠ = 1 %.

Celková priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v Spišskej Novej Vsi pri monitore 2019 u testovaných predmetov *matematika (MAT)* a *slovenský jazyk a literatúra (SJL)* dosiahla výsledky vyššie ako celoslovenský priemer, v predmete MAT úspešnosť na úrovni 73,6 % a v predmete SJL úspešnosť na úrovni 69,8 %.

K začiatku školského roka 2020/2021 **dve zo siedmich ZŠ, ktorých zriaďovateľom je mesto Spišská Nová Ves, spravujú špeciálne triedy** pri základných školách, jedna vzdeláva žiakov s autizmom a ďalšími pervazívnymi poruchami a druhá zriaďuje špeciálne triedy pre žiakov s intelektovým nadaním.

Počet detí navštevujúcich ZUŠ je ročne priemerne na hodnote 960 žiakov. Vzhľadom na absolventov ZUŠ bol, zo štyroch ponúkaných odborov v školskom roku 2020/2021, najpopulárnejším odborom hudobný so zastúpením 41 absolventov, nasledoval výtvarný odbor 34 absolventov a rovnomerne bol zastúpený hudobný a tanečný odbor, oba po 17 absolventov. **Ročne absolvuje ZUŠ v meste približne 100 žiakov**, pričom dlhodobo prevyšuje počet absolventov I. stupňa (cca 79 %), nad počtom absolventov II. stupňa. **Vzdelávanie v ZUŠ je využívané najmä deťmi majoritného obyvateľstva**, vo vzdelávacom procese je k roku 2020 **zo všetkých 941 žiakov iba 7 žiakov z marginalizovaných rómskych komunít alebo sociálne znevýhodneného prostredia**, ide o jedno percento. Podobne je to aj pri absolventoch, zo spolu 73 absolventov ZUŠ je iba jeden absolvent z MRK/SZP.

MIMOŠKOLSKÁ ZÁUJMOVÁ ČINNOSŤ

Počet žiakov miestneho CVČ Adam je v období 2017 – 2020 ročne na úrovni približne 2 100, počet žiakov v porovnaní s obdobím 2014 – 2016 stúpol o 50 %. **V CVČ dlhodobo dominujú žiaci do veku 15 rokov**, podiel priemerne 76 % a tento podiel mal v poslednom období tendenciu rásť.

KVALITA ŠKOLSKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Za obdobie 2011 až 2021, podľa poskytnutých údajov, bolo vykonaných v piatich ZŠ v správe mesta spolu 151 investícií, financovaných ako zo zdrojov zriaďovateľa, tak aj z externých zdrojov napríklad európske dotácie. **Prevažovali investičné projekty zamerané na modernizáciu interiéru ZŠ (40) a školských jedální (35)**, následne investície do učebných pomôcok (30). Častokrát v záujme zvýšenia energetickej efektívnosti boli investície zamerané **na obnovu exteriéru budov ZŠ (29)**. Nie všetky školy poskytli údaje o hodnote investície, preto nebola analýza zameraná na objem investícií ale iba na ich početnosť.

Aj v základnej umeleckej škole (ZUŠ) boli realizované viaceré projekty modernizácie, medzi nimi oprava elektroinštalácie, potrubia v kotolni. Vo vzťahu k učebnému procesu boli doplnené učebné pomôcky, hudobné nástroje, tablety aj interiérové vybavenie. **Historická budova ZUŠ však stále vyžaduje komplexnú rekonštrukciu**, problémom je napríklad zatekajúca strecha, ktorá neustále poškodzuje vnútorné priestory školy.

V Centre voľného času ADAM prebehla rekonštrukcia stien a stropov chodieb a telocvične. Podľa aktuálnej správy o činnosti CVČ ADAM; **budova starého CVČ je vo veľmi zlom technickom stave**. Ide o historickú budovu, pre ktorej zachovanie pôvodného účelu je potrebná veľká investícia. **Budova je**

aj tohto času využívaná, sídlia tu organizácie zväzu invalidov, mestský podnik MEPOS, časť priestorov je v prenájme a časť využíva CVČ.

Zdravotníctvo a sociálne služby

K novembru 2021 predstavuje celkový počet zdravotníckych zariadení (ZZ) v meste 168 zariadení, ich počet v období 2010 – 2021 narástol v meste o 29 ZZ.

MESTO Spišská Nová Ves

Špecializácia a štruktúra zdravotníckych zariadení v meste Spišská Nová Ves je za obdobie rokov 2016 – 2020 relatívne konštantná. Najvýraznejšie v náraste boli zmeny počtu lekární - výdajní liekov a samostatných ambulancií praktického lekára pre deti, nárast o 3 zariadenia. Najvýraznejší pokles zaznamenali samostatné ambulancie lekára špecialistu, pokles zo 100 špecializovaných ambulancií na 90.

Štruktúra lekárov špecialistov v meste k roku 2020:

- samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých: 18 – konštantné
- samostatné ambulancie praktického lekára pre deti: 9 – nárast
- samostatné ambulancie praktického lekára stomatológa: 22 – pokles
- samostatné ambulancie lekára gynekológa: 10 – pokles
- samostatné ambulancie lekára špecialistu: 90 – pokles
- lekárne a výdajne liekov : 20 – nárast
- výdajne zdravotníckych pomôcok: 2 – nárast

Spišskonovoveský OKRES

- Počet praktických lekárov na 100 000 obyvateľov je k roku 2019 v spišskonovoveskom okrese pre deti a mládež 74, pre dospelých je to 36 praktických lekárov na 100 000 obyvateľov. Oba počty predstavujú nižší počet praktických lekárov ako je krajský a národný priemer.
- Počet stomatológov na 100 000 obyvateľov je k roku 2019 v spišskonovoveskom okrese 35 , čo je nižší počet (dlhodobo) ako je krajský a národný priemer.
- Počet gynekológov na 100 000 žien je k roku 2019 v spišskonovoveskom okrese 22, čo je (dlhodobo) na úrovni krajského a národného priemeru.

Mesto v sociálnej oblasti disponuje aktuálnym a podrobným strategickým dokumentom Komunitný plán sociálnych služieb 2022 – 2026 mesta SNV, ktorý detaile pojednáva o potrebách a o ponuke sociálnych služieb zraniteľným skupinám obyvateľov mesta.

Kapacity sociálnych služieb pre seniorov sú nízke v porovnaní so súčasným počtom seniorov a trendom starnutia v meste SNV. Dokazuje to napríklad aj pomer počtu kladne vybavených žiadateľov o umiestnenie do domova dôchodcov k celkovému počtu žiadostí o umiestnenie do domova dôchodcov v hodnote 30,9 %.

Pre zraniteľnú skupinu MRK je v meste zriadené funkčné komunitné centrum v lokalite Vilčurňa, v ktorom roku 2019 evidovali 28 komunitných aktivít pre necelých 300 prijímateľov sociálnej služby. K roku 2020 v meste pôsobí spolu 6 sociálnych terénnych pracovníkov pracujúcich s MRK.

Kultúra

Kultúrne dianie v meste Spišská Nová Ves je realizované prostredníctvom kultúrnych inštitúcií v správe mestskej samosprávy, krajskej samosprávy a organizácii tretieho sektora.

Kultúrne podujatia Mestského kultúrneho centra (MKC) a predstavenia Kina Mier do roku 2020 – do nástupu globálnej pandémie koronavírusu – dosahovali ročnú návštevnosť približne 20 000 návštevníkov, pri takmer 500 podujatiach a predstaveniach.

V pandemickom roku 2020 klesli oba spomenuté ukazovatele o polovicu, podobne aj príjmy MKC. Podobný prepád vzhľadom na pandemickú situáciu zaznamenali aj kultúrne udalosti organizované košickou krajskou samosprávou v meste Spišská Nová Ves. **Návštevnosť a počet podujatí zriaďovaných krajskou samosprávou na území mesta dosahoval v rokoch 2018 a 2019 rekordné hodnoty**, takmer 170 000 návštevníkov pri takmer 1 000 podujatiach ročne.

Vzhľadom na charakter kultúrnych podujatí inštitúcií zriadenými krajskou samosprávou dominovali v meste SNV v rokoch 2018 a 2019 *výchovno-vzdelávacie kultúrne aktivity*, následne *kultúrne podujatia ako také a divadelné predstavenia*.

Ročné náklady mesta SNV na kultúru na jedného obyvateľa v období 2016 – 2019 rástli z hodnoty 14 € na obyvateľa na konečnú hodnotu **16,6 € v roku 2019**. **V roku 2020** bol zaznamenaný pokles nákladov na obyvateľa **na hodnotu 12,1 €**.

Niektoré existujúce **architektonicko-historické pamiatky mesta**, prešli v posledných rokoch čiastkovou rekonštrukciou, no u viacerých sú **potrebné doplňujúce zásahy k dosiahnutiu zlepšenia technického stavu** (napr. ZUŠ, Reduta, samotné námestie)

Šport

V Spišskej Novej Vsi pôsobí niekoľko profesionálnych športových klubov v rôznych športoch, pričom zverenci týchto klubov **dosahujú, najmä v poslednom období, významné národné aj medzinárodné úspechy** (napr. hokej, basketbal).

Celková divácka kapacita športovej infraštruktúry mesta je 9 980 miest, pričom viac ako polovica miest (6370) je na sedenie. Športová infraštruktúra mesta zaznamenala len v období 2020 – 2021 spolu 9 významných rekonštrukčno-modernizačných zásahov, ktoré prispeli k zvýšeniu kvality športovísk.

Pre voľnočasové aktivity verejnosti je celoročná dostupnosť interiérových športovísk (mestská športová hala, školské telocvične) **v meste minimálna**, vzhľadom na permanentné využitie športovými klubmi alebo školami. **Za obdobie 2012 – 2020 sa dostupnosť exteriérových športovísk v meste pre voľnočasové aktivity verejnosti zlepšila**, napríklad sprístupnením multifunkčných ihrísk a areálov ZŠ v správe mesta. Ale tiež pribudlo workoutové ihrisko na sídlisku Západ, ktoré je po ihriskách v Madaras parku a pri cyklochodníku a nábřeží Hornádu tretím, kde si môžu obyvatelia mesta zacvičiť s vlastnou váhou.

V snahe zvýšiť športovú aktivitu a záujem o fyzické aktivity u detí a mládeže sa okrem športových klubov, sa angažuje aj samotné mesto programom *Športuj a benefituj*, ktorým podporuje už aktívne športujúce deti a mládež vo veku od 6 - 18 rokov, prostredníctvom cenového zvýhodnenia vstupov do mestských športovísk.

V rámci skvalitňovania športovej infraštruktúry mesto realizovalo modernizáciu nie len športovísk samotných (okrem iných účelov, priniesli aj účel úspory energií) ale aj ich interiérového vybavenia pre poskytovanie lepších služieb profesionálnym a aj rekreačným športovcom.

Bezpečnosť

Počet trestných skutkov spáchaných v meste Spišská Nová Ves za rok 2020 je spolu 408, čo je v prepočte na 10 000 obyvateľov o 12 viac ako na Slovensku. Vzhľadom na druh skutkov dominujú v meste *násilná trestná činnosť a majetková trestná činnosť*. Celková objasnenosť trestnej činnosti v meste za rok 2020 je na úrovni 63% , ide o 3 % vyššiu objasnenosť ako je úroveň národnej objasnenosti. Dlhodobu sa počet trestných skutkov spáchaných v meste SNV pohybuje v intervale 400 až 500 skutkov ročne, s objasnenosťou 60 % - 65 %.

Pomer verejnou oznámených prípadov páchania drobnej kriminality k celkovému počtu prípadov v meste rastie od roku 2016, pričom v roku 2019 dosiahol tento pomer absolútne maximum na úrovni 24,7%.

Dopravná nehodovosť mesta poklesla o polovicu z priemernej hodnoty 205 nehôd ročne na priemerný počet 96 nehôd, v porovnaní dvoch trojročných období 2009 – 2011 a 2018 – 2020. Priemerný počet zranených osôb ročne v dôsledku dopravnej nehody v meste tiež zaznamenal pokles o -50 %.

Priemerný počet priestupkov riešených na úseku dopravy MsP SNV, v porovnaní trojročného obdobia 2009 – 2011 a 2018 – 2020, zaznamenal pokles o -36 %, o 1 200 priestupkov ročne menej.

V súvislosti s požiarnou bezpečnosťou, OR HaZZ v meste Spišská Nová Ves za rok 2020 spolu eviduje 85 požiarov, pričom zranenie utrpeli 2 osoby a evidované je aj 1 úmrtie. V období 2016 – 2020 priemerný ročný počet požiarov síce poklesol o -7 %, na priemernú hodnotu 418 požiarov ročne, avšak v porovnaní s obdobím 2006 – 2010 sa zdvojnásobil priemerný ročný počet zranených aj usmrtených osôb.

Najčastejšími príčinami požiaru, v celom spravovanom území OR HaZZ Spišská Nová Ves, je manipulácia s otvoreným ohňom a vypaľovanie tráv a suchých porastov, z hľadiska miesta vzniku požiare najčastejšie vznikajú v prírodnom prostredí. Najväčšie priame finančné škody spôsobené požiarom sú z hľadiska miesta vzniku vyčíslené v prostredí stavieb a vybavenia budov.

Zmena klímy

Dopady zmeny klímy sa v meste Spišská Nová Ves budú prejavovať ako vlny horúčav, dlhodobé suchá, veterné smršte a privalové zrážky. Prejav zmeny klímy majú negatívne dôsledky v nasledovných kľúčových oblastiach mestského prostredia; zdravie obyvateľstva, kvalita obytného prostredia a stav technickej infraštruktúry.

Mesto Spišská Nová Ves si v roku 2012 síce dalo vypracovať adaptačnú štúdiu so zámerom identifikovať a sumarizovať poznatky o možných negatívnych prejavoch zmeny klímy v meste a načrtnúť návrhy možných opatrení a aktivít, Mesto však dodnes nedisponuje strategickým dokumentom, ktorý by východiská štúdie rozpracoval do detailného hodnotenia zraniteľnosti a adaptačného plánu v zmysle najnovšej metodiky. Preto možno konštatovať, že **v meste, počas minulých období, neboli vykonávané cieľené adaptačné opatrenia - systematicky prosievajúce k zníženiu zraniteľnosti územia na dopady zmeny klímy.**

Verejná zeleň

Verejnú zeleň (VZ) v meste tvoria parky, líniová zeleň, sídlisková zeleň a trávniky. Spomenuté **prvky verejnej zelene sa v dlhodobom horizonte významne nezmenili**, každoročne mesto prvky VZ dopĺňa o mobilné nádoby, dreviny či okrasné kvety a trávy. Najväčšiu parkovú plochu v meste predstavuje MADARAS park spolu so ZOO. Viac ako 60 ročné sú mestské parky na Radničnom námestí (Centrálna mestská zóna CMZ) a Námestí SNP. Významná zeleň je aj na miestnom cintoríne tvoriaca dôležitú krajínovnú, estetickú a kultúrnu hodnotu. V ostatných častiach mesta sa nachádzajú len malé parkové plochy lokálneho významu. **Rozloha plôch spĺňajúca kritérium parku je dlhodobo 22 ha.** Charakteristika prvkov verejnej zelene v meste z pôvodného dokumentu PHSR mesta je platná aj dnes.

Dlhodobé charakteristické črty zelene v meste sú:

- nedostatok zelene a chaotická výsadba,
- zeleň školských areálov patrí medzi pomerne udržiavané, avšak s nevhodnou výsadbou pichľavých druhov drevín najmä v predškolských zariadeniach,
- zeleň výrazne absentuje v okolí NsP vrátane veľkých plôch parkovísk,
- športové areály (štadióny) v intraviláne mesta sú vysadené nevhodnou drevinou - topoľom (krátkovekosť, alergény, náročnosť ich likvidácie v zastavanom území),
- nedostatkom až absenciou zelene sa vyznačujú parkoviská a parkovacie plochy na celom území mesta,
- významnou by mala byť aj zeleň po oboch stranách rieky Hornád, ako atraktívneho krajínovného prvku v meste, avšak drevinná vegetácia na brehoch chýba a v bezprostrednom okolí je nedostatočná, resp. neúčelne vysadená.

Mesto pri starostlivosti o zeleň vychádza zo zastaraných dokumentov; Ekonomizácia údržby verejnej zelene, Pasport zelene či M-ÚSES. V minulom období **na základe dostupných údajov nebol identifikovaný konceptuálny a strategický prístup k rozvoju verejnej zelene v meste Spišská Nová Ves.** Najvýznamnejším zrealizovaným projektom vo vzťahu k verejnej zelene, v minulom období, bol projekt regenerovania centrálného parku na Zimnej ulici. Plánované je pokračovanie projektu regenerácie centrálného parku a

v rámci sídliskovej zelene sú plánované viaceré projekty pre zazelenanie vnútroblokov a okolia stavieb v správe mesta.

Lesy

Základný krajinnotvorný a ekostabilizačný prvok územia mesta Spišská Nová Ves tvoria lesy o rozlohe 7 400 ha. Celý majetok spoločnosti Lesy mesta Spišská Nová Ves s.r.o., ktorého stopercentným vlastníkom je mesto Spišská Nová Ves, leží južne od mesta a tvorí ucelený komplex. Veľká časť lesov sa nachádza v ochrannom pásme Národného parku Slovenský raj (4 815 ha). Ihličnaté dreviny (smrek a jedľa) tvoria vyše 60 % porastov. Z listnatých drevín prevláda buk.

Medzi hlavné výkony spoločnosti patrí pestovná činnosť, ťažbová činnosť a ostatné činnosti. Rozsah pestovnej činnosti vyplýva zo zákonných predpisov o zalesňovaní holín po ťažbe, zabezpečení mladých lesných porastov a výchove porastov, práce v pestovnej činnosti boli vykonávané hlavne dodávateľsky. Ťažbová činnosť obsahovala komplexnú výrobu (ťažbu a sústreďovanie dreva, manipuláciu na odvoznom mieste), odvoz dreva na vlastné expedičné sklady a sklady odberateľov, manipuláciu na expedičných skladoch a expedíciu dreva vagónmi a nákladnými automobilmi. Ťažbová činnosť okrem manipulácie dreva na expedičnom sklade bola vykonávaná dodávateľským spôsobom. **Za rok 2019 bolo vyťažených 34 057 m³ dreva, kým za rok 2021 takmer o polovicu menej, 19 741 m³ dreva.** Celkovo za obdobie 2016 - 2021 bolo naplnených 96% objemu ťažobného predpisu. Spolu v danom období tak **bol vyťažený objem 217 591 m³ dreva, z toho 198 561 m³ dreva (91 %) ako náhodná ťažba a 19 031 m³ dreva ako úmyselná ťažba (9 %).** Prakticky od začiatku činnosti spoločnosti je výška a druh ťažby limitovaná spracovávaním smrekovej kalamity. Spracovanie kalamity (náhodná ťažba) následne ovplyvňuje ťažbový fond, jeho kvalitu a nakoniec výšku tržieb za predávané drevo.

Ostatné činnosti a služby obsahujú napríklad obhospodarovanie lúk a výrobu sena, poľovníctvo, prevádzku a údržbu budov a stavieb ale aj aj iné lesné činnosti, kde spoločnosť zabezpečuje výkony ako prevádzka lesných škôlok, zber semien, prevádzka a údržba lesných ciest, prevádzka a údržba zväžnic.

Energetická náročnosť verejných budov

Mesto Spišská Nová Ves momentálne nedisponuje informáciami o počte vyprodukovaných emisií na území mesta. Boli však získané údaje o energetickej náročnosti budov v správe mesta. **Spotreba energií na vykurovanie budov v správe mesta Spišská Nová Ves za rok 2020** je spolu 16 746 111 kWh, pri zohľadnení rozmerov je celková spotreba **v priemere 159,3 kWh/m²**. Celkovo je v správe mesta 43 budov, z čoho kompletnou rekonštrukciou prešli budovy siedmich organizácií.

Práve na správu verejných budov má samospráva mesta dostupné právomoci a nástroje, ktoré by v budúcnosti mohla využiť pri prípadných mitigačných politikách. **Samotné obstarávanie energií vysokým podielom zabezpečuje tepelné hospodárstvo mesta, spoločnosť EMKOBEL a.s.**, ktorá je akciovou spoločnosťou s komunálnou kapitálovou účasťou a jej jediným akcionárom a vlastníkom spoločnosti je samotné mesto Spišská Nová Ves.

Spoločnosť spravuje 24 plynových kotolní o celkovom inštalovanom výkone 111.59 MW a 19 km teplovodných potrubných rozvodov. V roku 2019 spoločnosť predala 74 774 MWh tepla na vykurovanie a ohrev teplej úžitkovej vody. **Teplo a teplú úžitkovú vodu dodáva do cca 9 200 bytov, ale aj do piatich základných škôl, ôsmich materských škôl, jednej strednej školy a pre ostatnú infraštruktúru mesta.**

Znečistenie ovzdušia

Údaje o stave znečistenia ovzdušia nie sú k dispozícii priamo pre úroveň mesta Spišská Nová Ves, preto sa vychádzalo z údajov ročnej produkcie ovzdušie znečisťujúcich látok pre spišskonovoveský okres. **Výrazne dominujúcou znečisťujúcou látkou ovzdušia sú, ako na národnej úrovni, tak aj v spišskonovoveskom okrese oxidy uhlíka**, k roku 2018 okres vyprodukoval 1 000 ton CO_x. **Druhou najprodukovanejšou znečisťujúcou látkou sú oxidy dusíka**, za rok 2018 dosiahla produkcia NO_x v okrese absolútne maximum 86 ton. Naopak dlhodobé absolútne minimum dosiahol ročný objem produkcie oxidu siričitého 24 ton a tuhých emisií 11 ton.

Odpadové hospodárstvo

Obyvateľ mesta Spišská Nová Ves vyprodukoval v roku 2020 v priemere 555 kg komunálneho odpadu, čo je o + 109 kg viac ako priemerná produkcia KO pripadajúca na jedného obyvateľa krajiny.

Mestu medziročne, 2019 – 2020, **narástol podiel zmiešaného komunálneho odpadu (ZKO) na celkovej produkcii odpadu** (aj vzhľadom na pokles celkovej produkcie odpadu na obyvateľa). Objem ZKO v prepočte kg na obyvateľa mesta je viac ako 200 kg, ide tak o najvyšší objem vyprodukovaného zmiešaného KO na obyvateľa pri porovnávaných územných celkoch.

Miera skládkovania v meste Spišská Nová Ves je k roku 2020 na úrovni 46 %, úroveň o 2 % nižšia ako priemerná miera skládkovania krajiny, avšak medziročne 2019 – 2020, miera skládkovania KO v meste narástla, na úkor separácie KO, zo 42 % v roku 2019 na spomenutých 46 %. **Obyvateľ mesta v roku 2020 tak na skládku prispel objemom priemerne 254 kg odpadu, zvyšná produkcia odpadu obyvateľa v objeme 201 kg bola separovaná.** Primárny spôsob zhodnotenia separovaného KO mesta Spišská Nová Ves (>99 %) je spôsob materiálového zhodnotenia, iba zlomok (<0,5 %) tvorí energetické zhodnotenie KO. Množstvo skládkovaného odpadu narástlo napriek vysokej miere zhodnocovania, čo je pravdepodobne spôsobené nárastom celkovej produkcie KO v meste SNV.

V súčasnosti končí aktívne obdobie oboch regionálnych skládok odpadov v spišskonovoveskom okrese (Kúdelník) a mesto je tak pred výzvou riešenia zhodnocovania odpadov.

Environmentálne záťaž a kvalita vôd

V spišskonovoveskom okrese sú Štátnym Geologickým ústavom Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) identifikované a monitorované štyri lokality environmentálnych záťaží (EZ). Jedna zo štyroch lokalít spišskonovoveského okresu, konkrétne lokalita Kropachy – Kovohuty, **nesplňa intervenčné kritériá a dostala sa na zoznam lokalít environmentálnych záťaží s významným vplyvom na kvalitu podzemných a/alebo povrchových vôd.** Možno hodnotiť, že identifikované lokality EZ v okrese sú vzdialené východne od mesta Spišská Nová Ves v smere toku rieky Hornád tečúcej smerom na východ, a teda lokality s EZ v okolí rieky Hornád by nemali predstavovať významné environmentálne riziko pre mesto Spišská Nová Ves a kvalitu vôd či pôd na mestskom území.

V samotnom meste Spišská Nová Ves bolo, na základe informačného systému Register environmentálnych záťaží (REZ), spolu identifikovaných 9 EZ. Podľa zaradenia záťaží do REZ je v meste päť EZ z registra C – sanované, rekultivované lokality, tri EZ z registra A – pravdepodobné environmentálne záťažové a jedna EZ s vysokou prioritou ($K > 65$), konkrétne EZ z registra B pod názvom: SN (011) / Spišská Nová Ves - rušňové depo. Podzemná voda vo viacerých vrtoch z okolia podzemných nádrží PHM vykazovala prítomnosť voľnej fázy ropných látok na hladine podzemnej vody vo forme súvislého filmu. Analýza rizika preukázala prítomnosť environmentálneho rizika z prítomnosti VFRL na hladine podzemnej vody a zo šírenia znečistenia podzemnou vodou (pre NEL a RM-1 na hranici parcely), zdravotné riziko nebolo preukázané. Navrhnuté boli nové korigované cieľové hodnoty sanácie a to pre NEL-IC (1 mg/l) a NEL-GC (1 mg/l) v podzemnej vode v okolí podzemných nádrží PHM.

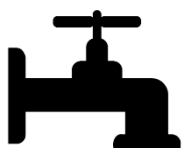

Podľa hodnotenia údajov z monitorovania kvality povrchovej vody MŽP SR za rok 2020 boli u čiastkového povodia Hornádu evidované prekročenia pre viaceré nežiadúce látky, napr. kyanidy, fluorantén, benzo(a)pyrén, koliformné baktérie, črevné enterokoky a i.

Vzhľadom na lokalizovanie mesta Spišská Nová Ves boli pri hodnotení kvality povrchovej vody sledované údaje dvoch z 29 miest v povodí Hornádu. Konkrétne Hornád Hrabušice, mýto – po prúde rieky Hornád pred mestom Spišská Nová Ves a Rudniansky potok-2 ústie – po prúde za mestom Spišská Nová Ves. V lokalite Hornád Hrabušice, mýto boli zo všeobecných ukazovateľov prekročené hodnoty zlúčenín dusíka N – NO₂ a hydrobiologické a mikrobiologické ukazovatele. V lokalite Rudniansky potok-2 ústie syntetické látky a tiež hydrobiologické a mikrobiologické ukazovatele.

Pitná, úžitková a odpadová voda

Na verejný vodovod je napojených 98 % všetkých obyvateľov mesta SNV. Priemerná spotreba pitnej vody v poslednej dekáde mierne poklesala, v súčasnosti predstavuje spotreba vody 100 l/obyv/deň.

Podnikateľské subjekty využívajúce zásobovanie z mestského vodovodu percentuálne tvoria spotrebu 29 %. **Strata vody vo vodovodnej sieti je na úrovni 31 %**, strata vody v poslednom desaťročí narástla dvojnásobne. Zásoby vody sú vyhodnotené ako: *zatiaľ postačujúce.*

Pokrytie kanalizačnou sieťou v meste Spišská Nová Ves predstavuje 99 %. Miestna ČOV dosahuje požadované parametre čistenia odpadových vôd, pričom používaný je mechanicko-biologický spôsob čistenia OV. **Celkové množstvo OV vypúšťaných do tokov v poslednej dekáde kleslo o približne – 10 %.** Stav vodovodného systému ako aj kanalizačného systému v meste zodpovedá veku potrubia a v mnohých úsekoch je potrebná obnova potrubí.

Dopravná infraštruktúra

Vzhľadom na národnú dostupnosť Spišskej Novej Vsi, mestom prechádza celoštátna železničná dráha (Bratislava – Žilina – Košice), ktorá je súčasťou medzinárodného železničného koridoru. Najbližšie spojenie mesta s národnou diaľnicou je cez Spišský Štvrtok a cez Levoču. Z hľadiska zvýšenia dopravnej kapacity, bezpečnosti a ochrany životného prostredia v lokalite je koncepčným a trvalým

riešením projekt a realizácia stavby *Privádzač Spišská Nová Ves – Levoča, II. etapa*. **Medzinárodná letecká dostupnosť mesta Spišská Nová Ves** je zabezpečená prostredníctvom blízkych letísk s medzinárodným štatútom; **letisko Poprad – Tatry** s cestnou vzdialenosťou 30 km a **letisko Košice** s cestnou vzdialenosťou 100 km.

Stupeň individuálnej automobilizácie v meste SNV je veľmi podobný ako je na krajskej a národnej úrovni, **priemerne na jeden osobný automobil pripadajú 2 – 3 obyvatelia mesta**.

V období 2011 – 2019 pribudlo v meste spolu 420 parkovacích miest. Vzhľadom na dostupné údaje však **nie je možné povedať nakoľko nárast parkovacích miest v meste pokrýval dopyt obyvateľov** a zároveň nakoľko efektívnym spôsobom boli parkovacie miesta vsadené do mestských lokalít.

Ročný počet prepravených osôb MVD v meste SNV poklesol v období rokov 2009 – 2018 o 17 %, čo predstavuje ročný pokles pasažierov o takmer pol milióna, dopady pandémie následne priniesli ďalší výrazný pokles počtu prepravených osôb. V sledovanom období napriek znižovaniu počtu autobusov a ubehnutých kilometrov MVD, **mestu narástli výdavky na kompenzácie za MVD o 76 %**, čo predstavuje nárast o takmer 400 tisíc € ročne.

Dĺžka chodníkov pre peších v meste k roku 2020 predstavuje 205,3 km, dĺžka cyklochodníkov slúžiacich na **cyklodopravné účely** (nie cykloturistické chodníky) **predstavuje spolu 6 km**, z toho: cyklistické komunikácie 3,8 km a 2,2 km cestička pre cyklistov. **Dĺžka novovybudovanej a rekonštruovanej infraštruktúry za obdobie 2011 – 2018 spolu predstavuje 34,3 km**; 50 % cesty, 42 % chodníky pre peších a 7 % cyklochodníky. **Miestne cestné pozemné komunikácie pre motorovú dopravu tvoria výhradne cesty III. triedy a to v dĺžke 125 km**.

V súčasnosti nie je známy podiel jednotlivých typov dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce v meste Spišská Nová Ves.

Trh práce

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (PNMM) v okrese SNV od roku 2016 po rok 2020 vrástla o 26 %. K roku 2020 predstavuje PNMM zamestnanca v okrese hodnotu 1 158 €, **avšak dlhodobu je jej hodnota pod národnou aj krajskou úrovňou hodnoty PNMM zamestnanca**.

Podľa ekonomickej činnosti dosahujú najvyššiu PNMM v okrese SNV *zamestnanci vo finančnej a poisťovacej oblasti, v oblasti dodávky elektriny/plynu a vo vzdelávaní*. Naopak najnižšiu PNMM dosahujú *zamestnanci administratívnych a podporných služieb, ubytovacích a stravovacích služieb, a v oblasti služieb spojených s dodávkou a čistením vôd*.

Počet živnostníkov v období 2009 – 2020 v meste ako aj v okrese poklesol, pokles živnostníkov 2009 – 2020 **v meste SNV o 28%**, čo predstavuje o 8% vyšší pokles v meste ako v okrese. Živnostníci v okrese SNV podľa vybraných ekonomických činností dominujú najmä v oblasti *stavebníctva, veľkoobchodu a maloobchodu, v priemysle a priemyselnej výrobe*. Najmenšie zastúpenie majú v činnosti *poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu*.

Počet fyzických osôb - podnikateľov v období 2009 – 2020 v meste ako aj okrese SNV tiež poklesol, pokles fyzických osôb 2009 – 2020 v meste SNV o 26 %, čo predstavuje o 7 % vyšší pokles ako v okrese.

Počet právnických osôb v období 2009 – 2020 v meste ako aj v okrese SNV rástol, počet právnických osôb 2009 – 2020 v meste SNV narástol o 22 %, pričom nárast v meste SNV bol o 6 % nižší ako na okresnej úrovni.

Počet podnikov období 2009 – 2020 v okrese SNV každoročne rástol, tempo rastu podnikov v okrese SNV v sledovanom období dosiahlo **takmer 100 %**, k roku 2020 je v okrese SNV evidovaných 2 105 podnikov. Najviac podnikov v okrese SNV vzhľadom na ekonomickú činnosť pôsobí v *oblasti veľkoobchodu-maloobchodu, priemyslu a priemyselnej výroby a stavebníctve*. Vzhľadom na veľkosť podniku (počet zamestnancov), najviac podnikov dlhodobo v okrese SNV pôsobí ako malý podnik, s počtom zamestnancov 0 až 49, dlhodobo viac ako 1 000 malých podnikov.

Evidovaná nezamestnanosť v meste SNV je dlhodobo nižšia ako evidovaná nezamestnanosť okresu, kraja ale aj krajiny. V roku 2019 dosiahla minimum 10-ročného obdobia v hodnote 3,6%. Príchodom pandémie (2020) zaznamenala nezamestnanosť nárast na hodnotu 5,7%, ide o jav, ktorý sa prirodzene vyskytol aj u vyšších regionálnych celkov. Ku koncu roka 2020 tak v meste predstavuje celkový počet nezamestnaných 1 386 osôb.

Podiel uchádzačov o zamestnanie (UoZ), ktorí sú bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania je v meste SNV 53%, ide o hodnotu nižšiu ako pri vyšších regionálnych celkoch.

Štruktúra UoZ podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania (ISCED) v meste Spišská Nová Ves poukazuje na abnormalitu rozdelenia uchádzačov v porovnaní s národným stavom, v meste SNV predstavujú viac ako 50% podiel UoZ uchádzači s vyšším sekundárnym vzdelaním. Počet evidovaných UoZ v meste tvoria väčšinou ženy.

Vzhľadom na dobu trvania nezamestnanosti, **v meste SNV dominujú UoZ, ktorých nezamestnanosť trvá menej ako 7 mesiacov 47%, UoZ nezamestnaní 7 až 12 mesiacov tvoria 25%. UoZ nezamestnaní dlhšie ako rok 28%**, čo je síce najmenej z porovnávaných vyšších regionálnych celkov, stále však hovoríme o počte 391 dlhodobo nezamestnaných osôb ku koncu roka 2020, z čoho 106 osôb je nezamestnaných dlhšie ako 4 roky.

Na území mesta pôsobia 2 registrované sociálne podniky (RSP), ktoré za rok 2020 zamestnávali priemerne 34 osôb. Jeden z podnikov, MEPOS s.r.o., je RSP mesta Spišská Nová Ves a jeho činnosťou je najmä starostlivosť o mestské verejné priestranstvá. Súkromný RSP pôsobí na území mesta v oblasti gastronómie.

Cestovný ruch

V oblasti cestovného ruchu je **mesto Spišská Nová Ves významným a aktívnym subjektom vo viacerých regionálnych iniciatívach cestovného ruchu**, medzi nimi OOCR Slovenský raj & Spiš, Mikroregión Slovenský raj, Združenie Euroregión Tatry. Tieto iniciatívy, stále častejšie aktívne

spolupracujú s vyšším územným celkom (VÚC) prostredníctvom organizácie Košice Región Turizmus, ktorá sa zaoberá destinačným manažmentom regiónu Košického samosprávneho kraja.

K 31. 12. 2019 OOCR Slovenský raj & Spiš mala 50 riadnych členov, z toho 15 samospráv vrátane mesta Spišská Nová Ves. O efektívnosti rozvoja cestovného ruchu v území OOCR Slovenský raj & Spiš, vo forme rastúceho záujmu návštevníkov, za obdobie pred pandemiou Covid 19, hovoria štatistiky o počte prenocovaní a výške vybratej dane z ubytovania, ktoré každým porovnávaným rokom pred obdobím pandémie narastali, **v roku 2019 zaznamenal región rekordný počet 197 387 prenocovaní, s výškou vybratej dane z ubytovania necelých 111 000 €.**

V rámci aktivít vo viacerých regionálnych iniciatívach cestovného ruchu sa **Spišská Nová Ves snaží o prepájanie propagácie území, produktov a aktivít poskytovaných na území mesta a okolia, najmä blízkeho národného parku Slovenský raj**, a to prostredníctvom: sezónnych turistických spojení, zliav pre držiteľov turistickej karty, či skvalitňovania infraštruktúry a služieb medzi územiami. Medzi produkty cestovného ruchu priamo na území mesta patrí napríklad Zoologická záhrada Spišská Nová Ves, polyfunkčné Múzeum Spiša, komentované výstupy na Kostolnú vežu a rôzne kultúrne či športové podujatia. Digitálny sprievodcovia mestom či služby v Turistického informačného centra môžu pomôcť návštevníkom bližšie spoznať zákutia mesta. V rámci marketingu sa mesto v poslednom období zviditeľňovalo najmä prostredníctvom viacerých celoslovenských kampaní cez propagačné videá mesta i okolia.

Ročná návštevnosť mesta Spišská Nová Ves v rokoch 2018 a 2019 dosahovala viac ako 20-tisíc návštevníkov ročne, približne 60 % domácich a 40 % zahraničných návštevníkov. **K roku 2020 celkový počet návštevníkov mesta klesol o -55 %** na necelých 9 500 návštevníkov a podiel domácich návštevníkov narástol na hodnotu 77 %, ide (vysoko pravdepodobne) o dôsledky pandémie koronavírusu a prijatých opatrení. Najviac zahraničných návštevníkov, vzhľadom na štatistiky návštevnosti TIC Spišská Nová Ves, prichádza do mesta z *Česka, Poľska a Nemecka*.

Najvyšší počet návštevníkov smeruje do mesta SNV v letnom období, v mesiacoch júl až september, pričom v tom istom období dosahuje maximálnu aj návštevnosť okresu SNV, avšak **návštevnosť okresu je, v porovnaní s mestom, približne 10-krát vyššia** v spomenutom období.

Celkový počet prenocovaní v meste v období 2018 – 2019 je 41 až 45 tisíc, s výberom na dani za ubytovanie v hodnote 20 až 24 tisíc €. Priemerný počet **nocí návštevníka v meste SNV sú 2 noci**, zahraničný návštevník strávi v meste priemerne 2,6 noci, čiže približne o jednu noc viac ako slovenský návštevník. Počet prenocovaní návštevníkov v spišskonovoveskom okrese je mierne vyšší.

Celková kapacita ubytovania v meste je 611 lôžok, z dlhodobého hľadiska je táto kapacita stála, pričom prevažujú poskytovatelia lôžok v penziónoch a hoteloch.

Pozn. Výsledky podrobnej a komplexnej analýzy stavu mesta za obdobie 2009 – 2020 až 2021 sú prílohou PHSR ako Analytická časť, vrátane všetkých zdrojov dát a informácií.

1.2 Kvalitatívne zistenia

Skupinu 83 respondentov dotazníkového prieskumu možno globálne charakterizovať ako obyvateľov mesta Spišská Nová Ves so vzťahom ku štruktúram miestnej verejnej správy. Respondenti sú prevažne vo vekovej kategórii 40 – 59 rokov, majú vo väčšine vysokoškolské vzdelanie, v skupine respondentov dominujú muži, pričom približne polovica respondentov má aspoň jedno dieťa do 18 rokov.

Vzhľadom na špecifický sociálno-ekonomický charakter (spoločenské postavenie) respondentov, nemožno zistenia z dotazníka paušalizovať na celkové obyvateľstvo mesta. Vzhľadom na 60 % návratnosť dotazníka, však možno výsledky dotazníka prijať ako reprezentatívne odpovede volených a výkonných predstaviteľov mesta, teda ich postoj k spokojnosti s kvalitou života v meste Spišská Nová Ves.

V otázke priamo zmieňujúcej spokojnosť s kvalitou života v meste Spišská Nová Ves pre seba a prípadne pre svoju rodinu sa vyjadrilo 36% respondentov, že sú so životom v meste spokojní. Skôr spokojní s kvalitou života v meste je 52% respondentov, neutrálny postoj má 7 % respondentov a 5 % respondentov vyjadrilo skôr nespokojný postoj s kvalitou života v meste.

Respondenti vyjadrili najväčšiu SPOKOJNOSŤ so životom v meste Spišská Nová Ves v oblasti:

- cestovného ruchu s turistickými atrakciami a produktmi na území mesta,
- kultúrneho života v meste,
- vzdelávania v základných a materských školách,
- športovým životom v meste,
- a verejnou zeleňou.

Respondenti vyjadrili najväčšiu NESPOKOJNOSŤ so životom v meste Spišská Nová Ves v oblasti:

- využívania obnoviteľných zdrojov energie a realizácie úsporných energetických opatrení v meste,
- bezbariérového pohybu v meste,
- systematického riešenia rómskej problematiky v meste,
- podnikateľskej atraktivity v meste,
- zapojenia mesta do národného dopravného systému.

Na otvorené otázky k rozvojovým oblastiam sa mali potrebu najviac vyjadríť tí respondenti, ktorí sú skôr spokojní s kvalitou života v meste, tzv. spokojní respondenti s výhradami. V týchto otázkach sa respondenti dodatočne vyjadrovali podrobnejšie (pozitívne, negatívne) najčastejšie k témam *turizmu, dopravnej mobility, odpadov a verejnej zelene* mesta Spišská Nová Ves.

Budúci rozvojový potenciál mesta Spišská Nová Ves vidia respondenti najmä v poskytovaní verejných služieb obyvateľom v podobe skvalitnenia verejných priestorov a voľnočasových aktivít (kultúra a pohybové aktivity), s ohľadom na podmienky pre život mladých obyvateľov. Podľa odpovedí respondentov, mladé obyvateľstvo citeľne opúšťa mesto Spišská Nová Ves, bez väčšieho záujmu o návrat späť. Tento jav sa podľa respondentov najčastejšie spája s dostupnosťou bývania,

dostupnosťou a kvalitou pracovných miest. Ďalšou, respondentmi početne komentovanou oblasťou rozvoja mesta, je turizmus. Respondenti definujú potenciál tejto rozvojovej oblasti ako nenaplnený, tak v téme prírodného turizmu ako aj kultúrneho a pamiatkového turizmu. Podľa respondentov mesto Spišská Nová Ves zlyháva v schopnosti prilákať stotisíce návštevníkov, ktorí ročne navštívia blízky Národný park Slovenský Raj, avšak nenavštívia mesto samotné.

Pozn. Podrobná metodika, informácie a zistenia vykonaného dotazníkového prieskumu sú súčasťou prílohy PHSR Analytická časť.

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

2.1 Metodika prípravy strategickej časti PHSR

- ❖ Na základe skúseností z procesu hodnotenia dosahovania cieľov predchádzajúceho PHSR mesta Spišská Nová Ves (Synergia) a potreby odvetvovej integrácie je toto **PHSR postavené na jednom ciele, cez ktorý sa napĺňa jeho vízia**. Cieľ je vyhodnocovaný desiatimi indikátormi kvality života všeobecne a pätnástimi špecifickými indikátormi. Sú definované tak, aby ukázali dosiahnutú zmenu v čase. Vybrané indikátory sú tak kvantitatívne (zistiteľné z oficiálnych zdrojov), ako aj kvalitatívne (cez prieskum verejnosti). Ku všetkým indikátorom je priradený východzí stav k roku, v ktorom bol daný indikátor zisťovaný (pre niektoré indikátory sa nemohli použiť roky, ktoré boli ovplyvnené pandémiou COVID 19 a tak boli použitý rok pred jej vypuknutím).
- ❖ Vytýčený cieľ je napĺňaný cez **5 rozvojových oblastí** a každá takáto oblasť obsahuje špecifické priority a zameranie opatrení v rámci priorít.
- ❖ **Priority** adresujú hlavné rozvojové potreby mesta, ktorým je potrebné v plánovanom období, z hľadiska intervencií samosprávy mesta, venovať zvýšenú pozornosť.
- ❖ Aby bola určitá flexibilita mesta v realizácii jednotlivých priorít, je v rámci nich naznačené zameranie, ako **súbor navzájom súvisiacich opatrení** (činností) a je na rozhodnutí samosprávy mesta, v zmysle meniacich sa okolností a potrieb aké detailnejšie opatrenia a aktivity prijme na napĺňanie programu a indikátorov cieľa.
- ❖ Konkrétne projekty/projektové zámery/projektové ideí súvisiace s danou rozvojovou oblasťou a prioritou sú súčasťou **Akčného plánu**, ktorý sa priebežne dopĺňa na základe kritérií uvedených v implementačnom mechanizme.
- ❖ Akčný plán je manažérsky nástroj, ktorý sa využíva počas celej doby realizácie PHSR s tým, že vybrané aktivity na daný rok/roky sa premietnu do **programového rozpočtu mesta**.

2.2 Vízia mesta Spišská Nová Ves v roku 2035

V meste už nie je trend úbytku obyvateľov a naopak počet tých, ktorí chcú v meste žiť narastá. Pribúdajú najmä mladí a kvalifikovaní. V meste sa výrazne zlepšili podmienky pre rozvoj lokálnej, ale aj nadregionálnej ekonomiky, skvalitnili a doplnili sa verejné služby, zlepšila sa dopravná dostupnosť mesta a jeho vnútorná dopravná prepojenosť, zlepšilo sa životné prostredie, vrátane aktívnej reakcie na dopady zmeny klímy. Mesto využíva maximálne svoj prírodný, kultúrny a športový potenciál.

2.3 Cieľ Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Keď chápeme kvalitu života ako výsledok vzájomného pôsobenia sociálnych, zdravotných, ekonomických a environmentálnych podmienok, týkajúcich sa ľudského a spoločenského rozvoja, tak potom cieľom PHSR mesta Spišskej Novej Vsi je:

Zvýšiť kvalitu života obyvateľov mesta Spišská Nová Ves.

Tento cieľ na jednej strane predstavuje objektívne podmienky pre dobrý život, a na druhej strane subjektívne prežívanie dobrého života. Objektívna stránka zahŕňa napĺňanie sociálnych a kultúrnych potrieb v závislosti od materiálnej dostupnosti, spoločenskej akceptácie a fyzického zdravia jednotlivca. Subjektívne prežívanie kvality života zahŕňa dobrý životný pocit, pohodu a spokojnosť jednotlivca s vlastným životom.

V tomto PHSR pomenovanie obyvateľ zahŕňa všetkých, ktorí bývajú, resp. pôsobia na území mesta Spišská Nová Ves.

2.4 Indikátory cieľa

2.4.1 Indikátory kvality života všeobecne

Indikátor pre mesto SNV	Stav k 31. 12. 2020
1. Evidovaná celková nezamestnanosť v %	5,7
2. Dlhodobá evidovaná nezamestnanosť v %	28
3. Podiel osôb v hmotnej núdzi k počtu obyvateľov celkovo v %	6,8
4. Index ekonomického zaťaženia v %	51
5. Celkový prírastok obyvateľstva ako počet osôb	- 278
6. Hrubá miera migračného salda ako počet osôb	- 6,8
7. Percento obyvateľov s ukončeným vyšším ako základným vzdelaním	69,7
8. Účasť obyvateľov na posledných komunálnych voľbách (KV) v %	38,8
9. Rozloha plôch splňujúca kritérium parku* v ha	22
10. Spokojnosť obyvateľov so životom v meste – spokojní respondenti bez výhrad v %	36

(*kritérium parku – rozloha nad 0,5 ha, čiastočne alebo úplne umelo vytvorený zelený otvorený priestor s mobiliárom, ktorý slúži najmä na prechádzky a krátkodobé zotavenie, ale má aj hygienickú, estetickú, kultúrnu, vzdelávaciu funkciu a je verejne prístupný)

2.4.2 Indikátory kvality života špecifické

Špecifický indikátor pre mesto	Stav k roku 2020	Pomer
1. Pomer počtu pridelených nájomných bytov (seniori, rodiny s deťmi) k počtu žiadateľov o nájomné bývanie v %	47,5	19 / 40
2. Pomer počtu kladne vybavených žiadateľov o umiestnenie do domova dôchodcov k celkovému počtu žiadostí o umiestnenie do domova dôchodcov v %	30,9	84 / 272
3. Počet športovísk v správe mesta, vrátane školských a workoutových areálov, prístupných a využívaných aj verejnosťou (tzn. prístup k areálu/športovisku, aspoň vo vymedzený čas v dni, majú aj obyvatelia neregistrovaní v športových kluboch)	Vonkajšie: nezistené Vnútorne: 0	x
4. Pomer počtu zamestnancov v sociálnych podnikoch k celkovému počtu dlhodobo nezamestnaných (UoZ viac ako 12 mesiacov)	11,3	44 / 391
5. Pomer počtu žiakov zo SZP/MRK s podpriemerným prospechom k celkovému počtu žiakov zo SZP/MRK	82,7	239/289 (rok 2019)
6. Priemerný počet obyvateľov MRK pripadajúcich na 1 adresný bod v obydliach MRK	11	x
7. Počet sociálnych terénnych pracovníkov pracujúcich s MRK	6	x
8. Pomer počtu žiakov ZUŠ z MRK a SZP na celkovom počte žiakov ZUŠ v %	0,7	7/941
9. Počet cielených adaptačných opatrení* v zmysle mestskej adaptačnej stratégie prispievajúcich k zníženiu zraniteľnosti územia na dopady zmeny klímy (*adaptačné opatrenie = opatrenie technického charakteru; výsadba stromov, protipovodňové opatrenie, tienenie, záchyt zrážkovej vody ... opatrenia procesného charakteru; vytvorenie pozície klimatického manažéra, informačné kampane, vzdelávanie, systém včasného varovania...)	0	x
10. Celková spotreba energie budov v správe mesta na vykurovanie na celkovej výmere budov v správe mesta v kWh/m ²	159,3	x
11. Produkcia komunálneho odpadu v kg/obyv.	555	20 384 ton / 36 729 obyv.
12. Separovaný komunálny odpad (KO) na celkovej produkcii KO v %	54	11 044 ton / 20 384 ton
13. Počet parkovacích miest, vytvorených na záchytných parkoviskách, resp. v záchytných parkovacích domoch	0	x
14. Dĺžka cyklochodníkov slúžiacich na cyklotransportné účely v km (nie cykloturistické chodníky)	6	x
15. Počet osôb prepravených v MVD za rok	1 218 000	x

2.5 Prioritné rozvojové oblasti a priority rozvoja mesta

1. Rozvojová oblasť: VEREJNÉ SLUŽBY A OBČAN

Priority:

1.1 Nájomné bývanie

Opatrenia so zameraním na:

- vytvorenie systému podpory výstavby a využívania nájomných bytov na základe schválenej politiky nájomného bývania (Program rozvoja bývania),
- výstavbu nových nájomných bytov,
- rekonštrukciu existujúcich mestských nájomných bytov.

1.2 Inklúzia a starostlivosť o seniorov

Opatrenia so zameraním na:

- cielené vytváranie podmienok pre zamestnanosť seniorov v rámci mesta a MsÚ, ale tiež v organizáciách a obchodných spoločnostiach s majetkovou účasťou mesta,
- podporu zdravého štýlu života seniorov vrátane vytvorenia cielených „seniorských“ relaxačných zón a športovísk,
- na skvalitnenie sociálnych služieb pre seniorov.

1.3 Šport pre všetkých a podpora zdravia

Opatrenia so zameraním na:

- vytvorenie systému podpory športovania širokej verejnosti, vrátane zvýšenia využívania školských a mestských športových areálov verejnosťou,
- výstavbu (vytvorenie) verejne prístupných sídliskových workoutových športovísk,
- zriaďovanie relaxačných prírodných zón a lesoparku (v spolupráci s Lesmi mesta Spišská Nová Ves, s.r.o.) na organizovanie športovo-osvetových udalostí na podporu zdravia.

1.4 Výkonnostný a vrcholový šport

Opatrenia so zameraním na:

- vytvorenie bazálnych podmienok na úrovni mestskej samosprávy pre vybrané druhy športu v oblasti výkonnostného a vrcholového športu,
- poskytnutie základnej finančnej potreby športových klubov z rozpočtu mesta ako opakujúci sa zdroj istých financií.

1.5 Sociálne služby (mimo seniorov)

Opatrenia so zameraním na:

- pozri Komunitný plán sociálnych služieb mesta SNV 2022 – 2026.

1.6 Bezpečnosť

Opatrenia so zameraním na:

- podporu na rozvoj MTZ a personálneho doplnenia MsP,
- rozvoj siete mestského kamerového systému a technických zariadení využívaných MsP (motorové vozidlá, motocykle, bicykle, výzbroj a výstroj a pod.),
- rozvoj odbornej kvality príslušníkov MsP,
- osvetu medzi rôznymi skupinami obyvateľov na zníženie kriminality v meste.

1.7 Vzdelávanie

Opatrenia so zameraním na:

- rekonštrukciu budov a areálov MŠ a ZŠ,
- modernizácia vybavenia MŠ a ZŠ,
- budovanie odborných kapacít pracovníkov v MŠ a ZŠ.

1.8 Kultúra

Opatrenia so zameraním na:

- rozvoj lokálnej kultúrnej infraštruktúry a zvýšenie počtu kultúrnych podujatí vo verejnom priestore,
- realizáciu nových projektov prepojením tradičnej formy umenia s novými, súčasnými formami,
- posilnenie spolupráce a angažovanosti medzi kultúrnymi operátormi, umelcami a občanmi,
- intenzívnejšie začlenenie marginalizovaných skupín, komunitných spolkov a združení organizácií obyvateľstva do kultúrneho diania.

2. Rozvojová oblasť: PODPORA LOKÁLNEJ EKONOMIKY (spojená s tvorbou pracovných miest)

Priority:

2.1 Lokálne služby a produkty

Opatrenia so zameraním na:

- rozšírenie činností sociálneho podniku MEPOS a vzdelávanie existujúcich a potenciálnych nových zamestnancov,
- poradenstvo a manažérsku pomoc pri zakladaní sociálnych podnikov na území mesta inými neziskovými subjektmi,
- vytváranie zvýhodnených podmienok (priestorových, finančných, povolovacích) pre zakladanie a prevádzku malých služieb a remesiel (obuvník, krajčír, sklenár a pod.),
- vytvorenie kvalitnejších podmienok na spoločné spracovanie, predaj a marketing lokálnych produktov.

2.2 Cestovný ruch

Opatrenia so zameraním na:

- posilnenie destinačného manažmentu na úrovni mesta v spolupráci s OOCR Slovenský raj & Spiš s vytvorením platformy spolupráce mesta a subjektov poskytujúcich produkt a služby v CR na území mesta,
- zvyšovanie príjmov z CR a elimináciu čierneho ubytovania,
- vybudovanie a dobudovanie komplexných produktov CR,
- dobudovanie infraštruktúry CR.

2.3 Malé podniky a prevádzky s vyššou pridanou hodnotou

Opatrenia so zameraním na:

- vytvorenie fyzického prostredia so dočasným zvýhodneným nájomným pre začínajúcich podnikateľov s vyššou pridanou hodnotou,
- vytvorenie spoločného technologického zázemia,
- vytvorenie podmienok na zníženie nadmerného administratívneho zaťaženia nových podnikateľov,
- spoločné poradenstvo a marketing začínajúcich podnikateľov.

3. Rozvojová oblasť: INKLÚZIA MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Priority:

3.1 Vzdelávanie

Opatrenia so zameraním na:

- zefektívnenie a skvalitnenie predprimárneho a základného inkluzívneho vzdelávania pre túto skupinu detí,
- zlepšovania podmienok a budovanie kapacít tých pracovníkov na materských a základných školách, ktorí s touto skupinou pracujú,
- poskytovanie poradenstva pre rodičov z MRK v oblasti vzdelávania.

3.2 Infraštruktúra technická

Opatrenia so zameraním na:

- zlepšovanie podmienok bývania v MRK,
- vybudovanie/dobudovanie environmentálnej infraštruktúry,
- budovanie prístupových pozemných komunikácií.

3.3 Infraštruktúra sociálna

Opatrenia so zameraním na:

- zvýšenie efektívnosti a účinnosti terénnej sociálnej práce (posilnenie kapacít, zabezpečenie udržateľnosti a hodnotenie účinnosti výkonu terénnej sociálnej práce),
- rozšírenie činností komunitných centier,
- výstavbu/zriadenie nových komunitných centier v odľahlejších osídleniach MRK,
- zapojenie členov MRK do kultúrneho a športového života.

4. Rozvojová oblasť: KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Priority:

4.1 Zmena klímy

Opatrenia so zameraním na:

- zmierňovanie prehlbovania zmeny klímy (mitigácia) znížením produkcie skleníkových plynov (s dôrazom na zvýšenie energetickej efektívnosti budov a zariadení samosprávy ako aj opatreniami v doprave),
- prispôsobovanie (adaptácia) sa dopadom zmeny klímy s dôrazom na prírode blízke opatrenia (komplexné opatrenia na zmierňovanie následkov dlhodobého sucha, záplav a vln horúčav).

4.2 Obehové hospodárstvo

Opatrenia so zameraním na:

- na zníženie produkcie komunálnych odpadov,
- separáciu odpadov,
- zhodnocovanie separovaných odpadov,
- skládkovanie zvyšných odpadov.

4.3 Ekosystémové služby

Opatrenia so zameraním na:

- zlepšenie manažmentu a kvality zelene v meste,
- zlepšenie účinnosti infraštruktúry na dodávku pitnej vody,
- manažment odpadových vôd,
- kvalitu ovzdušia, vrátane jeho monitoringu na území mesta.

5. Rozvojová oblasť: DOPRAVNÁ MOBILITA

Priority:

5.1 Dopravná infraštruktúra a dopravná bezpečnosť

Opatrenia so zameraním na:

- zvýšenie plynulosti a bezpečnosti cestnej dopravy,
- výstavbu nových cestných prepojení,
- výstavbu cyklodopravných trás,
- vytvorenie podpornej infraštruktúry pre cyklodopravu,
- rekonštrukciu cestnej siete (cesty II. a III. triedy),
- modernizáciu dopravného vybavenia,
- na osvetu a informovanosť k zvyšovaniu dopravnej bezpečnosti.

5.2 Mestská verejná doprava

Opatrenia so zameraním na:

- na modernizáciu (ekologicky priateľskú) vozového parku,
- zvýšenie komfortu cestujúcich v autobusoch MVD (vrátane opatrení v čase horúčav a zabezpečenie bezbariérovosti),
- optimalizácia spojení a cestovných poriadkov,
- rekonštrukciu autobusového nástupišťa.

5.3 Dostupnosť mesta

Opatrenia so zameraním na:

- tvorbu Integrovaného dopravného systému teda vytváranie predpokladov pre zjednodušenie procesu presunov obyvateľov za povinnosťami a voľnočasovými aktivitami zo širšieho okolia mesta,
- vytvorenie systému záchytných parkovísk pre individuálnu prepravu v nadväznosti na integrovaný dopravný systém,
- budovanie regionálnej a národnej dopravnej infraštruktúry (spolupráca/lobbying s regionálnou samosprávou a ministerstvami).

3 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Spišská Nová Ves, ktorý je základným dokumentom pre rozvoj mesta, je zostavený tak, aby mesto mohlo **flexibilne reagovať na rýchle (často aj ťažko predvídateľné) zmeny v ekonomických, sociálnych a environmentálnych podmienkach**. To znamená, že je to dokument, ktorý je rámcový a vymedzuje hlavné smerovanie rozvoja, a tiež necháva samospráve mesta dostatočný priestor na detailnejšie intervencie.

Takto postavený rozvojový plán si vyžaduje pre jeho realizáciu, aby boli zabezpečené:

- základné princípy dobrého spravovania mesta pre plnenie PHSR,
- kvalitný manažment pre realizáciu PHSR,
- dobre zostavený aktualizáčny mechanizmus.

3.1 Základné princípy dobrého spravovania mesta pre plnenie PHSR

Rešpektovanie stanovených základných princíпов dobrého spravovania je podmienkou pre napĺňanie PHSR mesta teda jeho vízie či cieľa. Je potrebné, aby:

- PHSR bol akceptovaný a napĺňaný na všetkých úrovniach samosprávy,
- pri realizácii PHSR počítalo s aktívnou účasťou tých subjektov (interných alebo externých), ktorých je nevyhnutné zainteresovať v danej oblasti/programe/projekte, ako aj umožnil účasť subjektom, ktorí majú záujem byť zainteresovaní,
- PHSR bol základným podkladom pre rozhodovanie v ktorejkoľvek činnosti mesta,
- PHSR bol záväzkom pre prijatie verejnej zodpovednosti za spravovanie mesta,
- realizovanie jednotlivých aktivít PHSR bolo efektívne, teda optimálne vyvážená kvalita, cena a potrebný čas na realizáciu,
- sa preferovali tie aktivity, ktoré majú najvyššiu účinnosť z hľadiska napĺňania indikátorov cieľa (či už z hľadiska výstupu, resp. z hľadiska synergie s inými aktivitami).

3.2 Kvalitný manažment pre realizáciu PHSR

Manažment realizácie PHSR zahŕňa proces:

- monitoringu realizácie PHSR,
- vyhodnocovania dosahovanie cieľa PHSR,
- koordinácie prípravy projektov/projektových zámerov a projektových ideí v rámci samosprávy mesta,
- spolupráce s dôležitými aktérmi rozvoja mesta (mimo samosprávy mesta),
- budovania odborných kapacít výkonných a volených zástupcov samosprávy v oblasti mestského rozvoja,
- spracovávanie údajov pre získanie informácií o aktuálnej situácii alebo súčasných trendoch,
- získavanie a spracovanie informácií o možnostiach externého financovania aktivít.

Tieto činnosti sú zabezpečené na troch úrovniach:

1. **na úrovni primátora**, resp. delegovaného zástupcu primátora pre oblasť realizácie PHSR, ktorý poskytuje podporu prostredníctvom:
 - politického líderstva realizácie PHSR,
 - previazania výkonnej a volenej zložky samosprávy pri realizácii PHSR,
 - sprostredkovávania partnerských kontaktov samosprávy s externou sférou,
 - lobingu podpory cieľa a zámerov PHSR na regionálnej a národnej úrovni.

2. **na úrovni oddelenia s agendou rozvoja mesta**, ktorý je zodpovedný za:
 - zber a spracovanie indikátorov PHSR,
 - spracovanie správ z priebehu realizácie PHSR,
 - koordináciu projektov podávaných s účasťou samosprávy,
 - odbornú podporu jednotlivých oddelení pri príprave projektov a ich realizácii,
 - informovanosť o najnovšom vývoji a trendoch týkajúcich sa realizácie PHSR na úrovni mestského úradu a mestského zastupiteľstva.

3. **na úrovni jednotlivých odvetvových oddelení mestského úradu**, ktoré sú zodpovedné za:
 - vyhodnocovanie indikátorov týkajúcich sa ich zamerania a za poskytovanie týchto údajov oddeleniu rozvoja mesta, k monitoringu a vyhodnocovaniu realizácie PHSR v svojej oblasti,
 - identifikáciu, zostavenie a realizáciu projektov v svojej oblasti v súlade s PHSR,
 - budovanie svojich odborných kapacít v oblasti rozvoja ich sektora.

Na podporu synergickej a flexibilnej realizácie PHSR mesta Spišská Nová Ves sa odporúča zriadiť **koordinačnú skupinu pre realizáciu PHSR** na úrovni výkonnej zložky samosprávy mesta (MsÚ), ktorej členmi je primátor, resp. ním poverený zástupca primátora alebo prednosta úradu a všetci vedúci relevantných oddelení, vedúci predstavitelia mestských podnikov. Úlohou tejto koordinačnej skupiny je:

- pravidelná **vzájomná informovanosť o vývoji plnenia PHSR** vo všetkých výkonných zložkách samosprávy a prípadný návrh na korekcie,
- **koordinácia činností** pri príprave projektov/aktivít,
- vytváranie prípadných „ad hoc“ **prierezových projektových tímov** na prípravu a realizáciu projektov.

3.3 Aktualizačný mechanizmus PHSR

Aktualizačný mechanizmus má zabezpečiť, aby PHSR mesta Spišská Nová Ves na roky 2023-2030 (2035), resp. jeho cieľ, oblasti rozvoja, programy a opatrenia boli napĺňané tak ako bolo plánované, ale súčasne, aby zodpovedali jednak aktuálnym potrebám mesta, ale aj vývoju politickej, ekonomickej, sociálnej a environmentálnej situácii, ktorá má vplyv na jeho rozvoj.

V zásade by sa mal dokument aktualizovať ak:

- Monitoring napĺňania aktivít Akčného plánu PHSR ukáže, že **predpoklady**, ktoré boli súčasťou každej plánovanej aktivity v Akčnom pláne **sú nerealistické** a ani prípadná korekcia v predpokladaných parametroch aktivity nezaručí jej úspešnú realizáciu.
- Hodnotenie napĺňania Cieľa PHSR, v zmysle **špecifických indikátorov** kvality života, ktoré vychádzajú z daných rozvojových oblastí ukáže, že v nich **nie je pozitívny progres** alebo dokonca sa zhoršujú v porovnaní s východiskovým rokom.
- Hodnotenie napĺňania Cieľa PHSR, v zmysle **všeobecných indikátorov** kvality života, ktoré ukázu, že v nich **nie je pozitívny progres** alebo dokonca sa zhoršujú v porovnaní s východiskovým rokom.

Monitoring je priebežný proces, ktorý sleduje napĺňanie plánovaných aktivít v zmysle Akčného plánu a to na základe porovnania plánu a skutočnosti. Monitoruje sa:

- vecné plnenie (očakávané výstupy aktivít, plnenie úloh jednotlivých subjektov zapojených do aktivít AP ako aj neočakávané zmeny, ktoré majú vplyv na plnenie AP, dosahovanie plánovaných výstupov),
- časové napĺňanie aktivít,
- finančné krytie/náklady.

Monitoring sa vykonáva na úrovni:

- príslušného odvetvového oddelenia,
- oddelenia rozvoja mesta (zodpovedné za vypracovanie monitorovacej správy),
- vedenia mesta.

Monitorovacia sa predkladá do vedenia mesta **raz ročne**, podľa možnosti v čase pred prípravou rozpočtu na ďalší rok. Akčný plán sa aktualizuje na základe monitorovacej správy a o jeho aktualizácii rozhoduje vedenie mesta.

Vyhodnotenie je proces, ktorým sa sleduje napĺňanie stanoveného Cieľa PHSR prostredníctvom vyhodnotenia indikátorov. Odporúča sa vyhodnocovať napĺňanie Cieľa PHSR, v zmysle špecifických indikátorov, vždy po **dvoch rokoch** trvania PHSR a v zmysle všeobecných indikátorov kvality života vždy po **troch rokoch** v rámci plánovacieho obdobia 2023-2030. Správa z vyhodnotenia sa predkladá mestskému zastupiteľstvu, ktoré môže rozhodnúť o aktualizácii celého dokumentu, resp. častí PHSR.

Aktualizácia stratégie je organickou súčasťou jej implementácie a vytvára z nej moderný, otvorený a flexibilný dokument. Súčasťou procesu aktualizácie je systematický zber a vyhodnocovanie podnetov od obyvateľov a subjektov pôsobiacich v území UMR, sledovanie prichádzajúcich príležitostí i hrozieb, ako aj výskyt nových skutočností, ktoré neboli známe v čase tvorby a zostavenia IÚS. Periodicita aktualizácie závisí od zistení procesu monitoringu a vyhodnocovania resp. od potreby reagovať na zásadný odborný, legislatívny, politický, či strategický podnet.

4 VÝCHODISKÁ AKČNÉHO PLÁNU PHSR

Akčný plán (AP) slúži na akumuláciu aktivít (projektov, projektových zámerov a projektových ideí), ktoré súvisia s napĺňaním cieľa PHSR mesta Spišská Nová Ves na roky 2023-2030 (2035) – „Zvýšiť kvalitu života obyvateľov mesta Spišská Nová Ves“.

AP je otvorený dokument, do ktorého možno dopĺňovať ďalšie aktivity za predpokladu, že sú v súlade s rozvojovými oblasťami mesta a môžu prispieť, okrem napĺňania cieľa PHSR, aj k naplneniu jednotlivých programov či opatrení.

Mechanizmus dopĺňovania AP je trojstupňový:

1. Návrh projektu/projektového zámeru/projektovej idei príslušným odvetvovým oddelením, resp. organizáciou samosprávy spolu so zdôvodnením jeho potrebnosti a súladu s PHSR.
2. Posúdenie návrhu oddelením/útvárom rozvoja mesta a odporúčaním, resp. neodporúčaním na zaradenie (na základe posúdenia splnenia predtým spomenutých kritérií).
3. Schválenie zaradenia projektu do AP vedením mesta.

Akčný plán obsahuje nasledujúce informácie:

- zaradenie aktivity (projektu/projektového zámeru /projektovej idei), pod príslušnú rozvojovú oblasť a prioritu PHSR,
- názov aktivity,
- krátky popis aktivity,
- zdroj predpokladaného financovania,
- predpokladané výdavky na realizáciu aktivity,
- fáza pripravenosti aktivity,
- **zaradenie do priorít Akčného plánu na roky 2023-2025.**

Kritéria pre zaradenie aktivít do Priorít Akčného plánu

Vyberajú sa aktivity (projekty, projektové zámery a projektové ideí), ktoré spĺňajú jedno či viacero z nasledujúcich kritérií:

- aktivita je potrebná, aby sa mohli realizovať ďalšie aktivity (napr. vypracovanie projektovej štúdie z projektovej idej, aby sa následne mohla realizovať projektová dokumentácia alebo realizácia inžinierskych sietí, aby sa mohlo vytvoriť prostredie pre IBV alebo vytvorenie adaptačnej stratégie na zmenu klímy, aby sa mohli efektívne realizovať adaptačné opatrenia a pod.),
- aktivita je potrebná, pretože sa týka z hľadiska rozsahu veľkej časti územia mesta alebo väčšieho počtu ľudí v meste (napr. aktivity k doprave, veľký počet seniorov, využívanie športovísk a pod.),
- aktivita je dôležitým rozvojovým impulzom pre mesto (napr. prechod na energetickú efektívnosť tak z hľadiska využívania obnoviteľných zdrojov, ako aj znižovanie energetickej náročnosti),
- aktivitu je treba realizovať z hľadiska jej naliehavosti (napr. tlak verejnosti, odporúčania odborníkov, legislatívne termíny, núdzový stav a pod.),

- aktivita vytvára realistický výhľad na dosiahnutie pozitívnej zmeny (napr. vytvorenie centra pre podporu malých podnikateľov s vysokou pridanou hodnotou, hlavne pre mladých),
- na aktivitu má priamo či nepriamo vplyv mestská samospráva,
- pre prípravu a realizáciu aktivity existuje ľudský, prírodný a inštitucionálny potenciál v meste,
- aktivitu je potrebné realizovať kvôli existujúcim a očakávaným ekonomickým, sociálnym a environmentálnym trendom,
- aktivita je previazaná/doplnková s inými aktivitami,
- na realizáciu aktivity je možné získať externé zdroje.

Pri výbere aktivít, ktoré sa, v zmysle PHSR, plánujú realizovať v danom trojročnom období, teda sú zaradené medzi Priority AP na dané roky, je treba prejsť všetkými kritériami v stupnici 0, 1, 2, 3 (pričom nula znamená, že aktivita dané kritérium nespĺňa, resp. je pre ňu nerelevantné a 3, že plne spĺňa kritérium). Je vhodné, aby si zástupcovia mesta zaviedli váhy pre jednotlivé kritéria, tzn. prioritizovali dané kritérium pred iným.

Pozn. Aktuálny Akčný plán je prílohou Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Spišská Nová Ves na roky 2023-2030 (2035).

5 PRÍLOHY

- + Analytická časť PHSR
- + Akčný plán PHSR